

Märtsiküüditamisest möödub 60 aastat

25. märtsil 1949.a. küüditati Eestist Siberisse 20919 inimest (neist 10274 naist ja 5717 last). Nimekirjade järgi on Väinjärve vallast küüditatud 169 inimest.

25. märtsil on Koeru küüditamisohvrite mälestuspäev. Ausambplatsil avatakse mälestuskivi 1941. ja 1949.aasta küüditamisohvritele.

Kõnelevad Järva maavanem Üllar Vahtramäe, Koeru vallavanem Jaago Kuriks ja EELK Koeru koguduse õpetaja Allan Praats.

Mälestuspäev jätkub Koeru kultuurimajas huviteatri etendusega "Valupisarais märtsipäev". Draama on kirjutatud Herbert Last. Etenduse lavastavad autor ja Uno Aan. 4-osaline näidend käsitleb 1949. aasta küüditamisoperatsiooni ettevalmistamist ja läbiviimist ühes Kesk-Eesti vallas. Meie

Mälestuspäeva kava

kell 12 – 12.45 kogunemine Koeru kultuurimajas
kell 13 MÄLESTUSKIVI AVAMINE
kell 14 etendus "Valupisarais märtsipäevad"
kell 16 mälestuste tund

Mälestuspäeva korralduskomisjon

näidendile on muusika kirjutanud kohalik laululooja Thea Kristal.

Kultuurimaja fuajees avatakse ajalooliste materjalide näitus "Need aastad ei unune ..."

Kohvilaus meenutavad represseeritud ja nende omaksed raskeid aegu Siberimaal.

1949.a. Väinjärve valla külanõukogus

Istungite protokoll nr 4 on koostatud 28. märtsil 1949.a. See on mõned päevad pärast suurküüditamist. On kirjutatud, et rahvasaadikud ei ole kohale ilmunud ja koosolek jääb ära. Küüditamisest loomulikult ei poolt sõnagi.

Järgmisest 12. aprillist istungist võttis osa kuus rahvasaadikut. Pannakse ette, et rahvasaadikud võtaks pärast küüditamist loodud kolhoosid oma efluse alla. 25. maiks on vallas loodud viis põllumajanduslikku artelli: Eha (Vahukülas), Tuleviku Rada (Arukülas), Järve (Väinjärvel), Koidula (Rõhul) ja Kevade. Riigilaenude plaan on täidetud 100%. Hirmuga loodi kolhoosid, täideti metsanormid ja ületati laenuprotsendid.

Võim ei jõudnud igale poole jaole. Inimesed on osa loomi enne kolhoosi astumist jõudnud ära müüa. Inimesed ei tea oma töö eest saadava tasu suurust (sepp, kartulikuhja avaja jt). Vaatamata raskustele, lubatakse stalinlik viisaastak täita nelja aastaga. Sellise lubadusega kirja on kolhoosijuhid läkitanud isiklikult suurele Stalinile. Käsk oli luua igasse kolhoosi neli farmi: veised, sead, lambad ja kodulinnud. Jätkuvalt tuli organiseerida üksiktalunike ühinemist lähima kolhoosiga.

20.oktoobriks on vallas sügisküüditatud 797 hektarist 158 ha, viljapeksu 900 hektarist 477 ha ja kartuli 250 hektarist nopitud 135 ha. Külanõukogu istungil arutatakse põllumajandusprobleeme nagu kolhoosi kontoris. Õpitakse agronomia aluseid. Kolhoosi-esimehed seisavad saadikute ees, annavad aru. Pidi ikka meestel hea paks nahk olema.

Päevakorras on punaarmeelestele mälestusmärgi püstitamise. Oktoobripühadeks peavad rahvamajad ja raamatukogud piduriüsesse saama. Iga kolhoos peab lõikuspeo korraldama. See on käsk. Eha kolhoos tahab laulukoori kokku kutsuda aga ei ole hääle seadmiseks muusikariista. Kevades ei ole rauda, millest uut sahtera teha või hobust rautada. Tuleviku Rada kolhoosil ei ole seppa.

Ühel istungil manitseb rahvasaadik Linda Lindsalu, et räägitud ja õpetatud on piisavalt, kolhoosidel oleks aeg minna tegelikule tööle. Omavaheline sotsialistlik võistlus peab tagama puhtama piimalüpsi. Läheneb Eesti NSV X aastapäeva pidulik tähistamine.

Lääne-Viru Maa-arhiivis käis vanu protokolle sirvimas Mait Raudsepp

Valla tunnustused

Koeru valla sünnipäeva aeg langeb ühte Eesti Vabariigi sünnipäevaga. Peetakse ühine pidupäevaaktus. Nõnda ka seekord. Tervituskõne pidas meie vallavolikogu esimees Jaanus Murakas. Pidulik hetk saabus, kui meie tublimatele anti kätte selle aasta valla vapimärgid ja valla teenetemärgid.

Kauaaegsete töö ja kultuuritegemiste eest autasustati Koeru valla Vapimärgiga **Ella Kallasmaad**, **Milvi Kangurit** ja **Voldemar Treterit**. Önnitleme!

Tänuks aktiivse tegevuse eest Koeru valla heaks, pälvisid Koeru valla teenetemärgi doktor **Riina Lääne**, õpetaja **Tiia Tippi** ja laululooja **Thea Kristal**. Õnne ja edu edaspidiseks!

Meeleoluka peotuju löi t ellokvartet C-JAM.

Filmiti 1949.a. märtsiküüditamist

Veebruari esimesel pühapäeval võisime Koeru kultuurimaja ees näha vormis punaväelasi, NL julgeolekuohvitseri ja pampude ning kohvritega igas vanuses inimesi. Algas sõit mitte Siberisse, vaid Salutaguse külla Nööri tallu, kus oli leitud sobiv võttepaik, et jäädvustada videofilmile mälestusetenduse videokaadrid.

Nööri oleid jõudnud ka hobuküüdimehed ja ERR operaator Olev Kenk.

Filmivõtete stsenaariumi koostas Uno Aan, kes oli ka filmivõtete üldjuht. Et üks hobi hakkas perutama, sai küüdivoor kahe hobuselise, kus igal reel 4-5 küüditatut ja püssimees.

Salutagusest sõideti edasi Järva-Jaani, kus vanal raudteetammil filmiti inimeste ajamist

veoautodele ja nende sõidutamist Tapa raudteejaama. Neid võtteid ilmetasid Tuve Kärneri muuseumi vanad autod.

Nagu hilisem filmimontaaz näitas, said võtted tõepärased ja emotsionaalsed. Filmilõikude muusikalise tausta on loonud Thea Kristal. Filmiterviku on loonud Marko Sirila. Selline videolõikudega lavastus on Koeru näitemängu ajaloos esmakordne.

Tänuõnad Uno Aanile, Olev Kengile, Marko Sirilale, Tuve ja Ivar Kärnerile, Tarmo Aalile, Aadi Kivikule, Ago ja Märt Mõlterile ning meie harrastusnäitlejatele.

Uuslavastust mängitakse Koeru kultuurimajas 25, 26, ja 27. märtsil ning 29. märtsil Järva-Jaani kultuurimajas.

Operatsioon "Priboi"

25. märtsil 1949.a. algas Eestis teine suur küüditamisoperatsioon "Priboi" (Murdlane), millest võttis osa 2198 KGB operatiivtöötajat, 6810 sõjaväelast ja miilitsatöötajat, lisaks inimesed nn rahvakaitsest, partei- ja komsomoliaktivistid.

Otseselt tegeles küüditamisega 23 024

inimest. Küüditatuid vedas raudteejaamadesse 3027 veoautot. Pihkva kaudu jõudis eestisse 19 raudtee eloni 1079 kaubavaguniga inimeste veoks ja 74 vagunit varustuse ja konvoi paigutamiseks.

E elonide sihtjaamadeks olid teispooll Uraali mägesid kauged Siberi linnad.

RÄÄGIMELAPSEGA

Usalduse teemal kirjutades pidasin kõige õigemaks küsida mitmete noorte käest, mis nende meelest USALDUS on. Küsimustega pöördusin erineva vanuses noorte poole, ka töötavate noorte poole, kes jagasid muljeid, mismoodi toimib (kui ikka toimib) usaldus tööpostil olles kas siis kolleegi või ülemusega. Ühtekokku vestlesin ma kümne noore inimesega.

EMA JA LAPSE vaheline
usaldus

Küsitlesin kahte noort ema. Esimene ema vastas, et väikest last ei saa üleüldse usaldada, ainult sigadusi korraldabki.

Teise emaga ajasime pikemat juttu ning tema mõtted olid järgmised: "Ema ja lapse usaldus on nagu nähtamatu side. Seda usaldust tuleb hoida ja mitte seda imelist sidet kaotada. Usaldus on lapse jaoks selline et ta saab alati emale rääkida oma tunnetest, muredest, rõõmudest, olgu see hea või halb. Lapse ja ema vahel peab valitsema ausus, siis tekib ka usaldus ja turvatunne. Ema peab võtma alati aega oma lapse jaoks kui laps tahab rääkida oma muredest, tunnetest, rõõmudest."

Põnevusega kuulasin, mismoodi mõlemad noored naised on end emaks saamise rolli sisse elanud.

ÕE JA VENNA vaheline
usaldus

Küsitlesin 21. aastast neidu, kes töötab ja õpib samal ajal. Tema suhted noorema vennaga ei ole olnud lapsepõlves kuigi head: kiskumised, kraaplemised, sõimusõnad ja pidev teineteise peale kaebamine- need on sõnad, mis iseloomustasid noore neiu ja tema venna vahelisi suhteid veel paar aastat tagasi.

Nüüd, mil õde elab pealinnas ja vend Virumaal, tajutakse, kui tähtis on suurema õe ja väiksema venna olemasolu. Siin on suurema õe mõtted: „Minu jaoks usaldus on pühendumine ja ausustunne, mida peab kontides tundma. Õe ja venna vahel tekib usaldus alles siis kui ollakse kodunt välja lennanud. Enne seda on ainult kiskumised, kaebamised ja üksteise ületrumpamine. Iseseisev elu paneb oma õde/venda teises valguses nägema ja iga probleemiga pöördutakse esimesena just tema poole.”

KOLLEEGIDE vahelisest
usaldusest

Seekord ajasin juttu kahe noore töötava inimesega, kes on täiesti erinevatel ametikohtadel. Neiu tööpäevad kulgevad tegusalt ja asjalikult arvuti taga dokumente ja paberimajandust lapates, korrastades ja vormistades, see-eest noormees puutub igapäevasel kokku üliiraske ja koormava füüsilise tööga farmis.

Noormehel (vanus 26), kellel oli „tuli takus” ja aega vähe, vastas konkreetselt: „Usaldus kolleegide vahel on vajalik, kuna sellest sõltuvad töötulemused, samuti

sisesekskond.”

Tütarlaps aga seletas asja pikemalt ja põhjalikumalt:

„Kolleegide vaheline usaldus... inglise keeles on hea ütlus TEAM = Together Everyone Achieves More, seega usun, et kolleegide omavaheline usaldus on miski nähtamatu imemasin, mis tegelikult kollektiivi ühiselt ühiste eesmärkide nimel tegutsema paneb. Kuid ega see usaldus, kolleegide vaheline veel eriti, nii kerge mõiste polegi. Kui vaadata, kui palju pakutakse erinevaid sisekommunikatsioonialaseid ja meeskonnatöö motiveerimiseks mõeldud koolitusi Eestis, näib, et selles vallas on veel kõvasti areneda aga usun, et tegelikult onleeb see konkreetselt organisatsioonist, kui palju seda kolleegidevahelist usaldust siis täpselt on. et kust maalt lõppeb usaldus ja algab kõikehaarav konkurents et kas on nagu musketäridel, et kõik ühe eest ja üks kõigi eest, või igauks hoopistükki omaenda eest.”

Sellised mõtted siis tütarlapselt, kes aasta pärast oma 25. sünnipäeva peab.

NOORTE vahelisest
usaldusest

Seda teemat arutasin ma 29aastase mehega, kes töötab päevast päeva noortega, pidades treeneri ametit. Tema mõtelaad oli väga vajalik, kuna usun, et tema teab kõige enam, mis tähendab usaldus ja kokkuhoidmine. Sellesama mehe uueks kodus sai kuus aastat tagasi kinnipidamisasutus, kuhu ta oma rumaluse tõttu sattus.

Rumaluseks oli toona see, et ta jäägitult oma sõpra usaldas. Nüüdseks, olles neli aastat elanud vabaduses, on ta rajanud endale kauni kodu, tal on armastav pere ja peres kasvamas imearmas pisikene tüdrukutirts.

Tema mõttemaailm on muutunud, ta oskab hinnata ja väärtustada kõike seda, mis talle elu pakkunud on. Nendest kahest vanglas veedetud aastast räägib ta meeleldi noortele, toomaks neid „maa peale”, sest ikka on nii, et teatuid asju hakkame me siis väärtustama, kui oleme need juba käest lasknud. Tema mõtted noortevahelisest usaldusest on järgmised:

„Tead mis on usaldus. Usaldus on tegelikult alateadlik soov kontrollida teise inimese tundeid, vajadusi ja soove. Vaata kui sa saad kedagi usaldada, siis tahad sa ju temaga jagada kõike-rõõme, muresid. Samas tahad sa teada seda, kas tema kõrval on veel keegi peale sinu, kellele ta rasketel hetkedel toetuda saaks. Ja see teadmine ongi see mis paneb inimesi tegema peaaegu kõike, võita teiste usaldus. Eriti noored. Näiteks pubeka eas noored vahetavad tihti oma sõpra ja sõbrannasid ning seda ainult soovist leida keegi, kes teda usaldaks ja vastupidi.

See on ka põhjus, miks noored ja vanemad tihti omavahel sidet ei leia - nad ei saa teineteist usaldada. See, mida vanemad peavad normaalseks suunaks elus edasi minna, on noortele nõ vastu karva ja nii arvavad noored, et vanemad on vanamoodsad ja ajast maha jäänud.

Siin aga unustavad noored, et vanematel on kogemused.

USALDUS

Vastupidi on aga vanematega. Nad liiguvad ajas edasi aga mitte sellise kiirusega nagu noored, kuigi maailm ise on kiire arenguga ja vanemad peaksid ka sammu lisama, et ajaga võidu joosta. Küsimus kas usaldust on vaja ... Ikka on. See mitte ei ole vaikiv side omavahel vaid on ka suur jõud mõlema poole arengus. Kui sa saad usaldada inimest kellel on kogemusi ja ta neid sinuga jagab ning sa oskad sellest omad vajadused leida, siis on usaldamine igati teretulnud.

Samas on usalduse kuritarvitamine usalduse õde samamoodi nagu saatan inglite vend.

Tahan öelda seda, et need kaks käivad käsi käes. Aga ilma selleta ei saa me tegelikult teada seda miks on usaldust tarvis.”

ÜLEMUSE JA ALLUVA
vahelist usaldus

Sellel teemal olid meelsasti nõus rääkima minuga 19aastane neiu, 24a noormees ja 25a noormees.

Neiu arvamus ülemuse ja alluva vahelisest usaldusest oli selline:

“Ülemus on isik keda tuleb austada ja temasse suhtuda tõelise respektiga, aga kahjuks mina seda ei suuda. Ülemus peab olema käsi, mis suunab ja haarab sinust kinni kui hakkad vales suunas minema. Ülemuseks ei sünnita, vaid saadakse. Elu ise paneb oma korrektuurid paika ja kõik inimesed ei ole loodud juhtima. Sellest peaks iga inimene oma sisemuses aru saama ja leida just see tee, mis on tema jaoks õige.”

Esimene noormees vastas, et tema ülemus on igavene pabistaja: “Küllap ta mind usaldab, aga kontrollib hästi palju,” vastas noormees selle peale.

Teine noormees meenutas, et läbisaamine ja omavaheline usaldus toimib praeguse ülemuse palju enam, kui endise ülemusega, sest praegune ülemus peab end töolistega võrdseks, ei ole uhke:

“Kui aga ülemus peab end teisteks paremaks siis ei ole ka seda usaldussuhet tulemas!”

ÜLIÕPILASE JA ÕPPEJÕU
vaheline usaldus

Kirjutasin 23aastasele noormehel ja palusin tal kirjutada, kuidas tal on läbisaamine õppejõuga. Noormehel kiri oli lühike, kuid sisutihe.

“Ma võitsin ühe väga kurja õppejõu usalduse, kui ma julgesin tulla tahvli ette ja eksida. Peale peapesu ma aga tõestasin ennast ning järgmisel kahel kursusel olid mul kõik tema hinded viied (kuigi ega ma eriti ei jaganud tema ainet -tehniline mehhaanika, ehitusstaatika jne). Ma aitasin teda vabatahtlikult laboris ja tegin talle joonised. Me oleme siiaani head sõbrad, kuigi tegemist kooli kõige kardetuma õppejõuga. Temaga tülli ma küll ei taha minna.

Tegemist on Eesti ühe hinnatuma ehituskonstruksioonide professoriga. Mul oli au tema usaldus võita.

Aive Volter